

stride, men er denne Utilfredshed ikke begrundet i, at Ministeren ikke har fulgt, hvad jeg vil kalde de uskrevne Love, som i det store og hele med Hensyn til de indre kirkelige Forhold har været fulgt af Kirkeministeriet gennem Tiderne siden Grundlovens Dage? Der har her ligesom været bygget paa et Tillidsforhold, som meget sjældent er blevet krænket, og som maaske er noget særlig tiltalende for dansk Folkekarakter: Ministeriet administrerede de ydre Forhold og havde dør en næsten ubegrænset Magt, Ministeriet brugte den ogsaa, uden at større Konflikter af en for Folkekirken ødelæggende Art opstod, men med Hensyn til de indre kirkelige Spørgsmaal lempede man sig frem, naar saadanne opstod, og prøvede saa vidt muligt at løse dem i Kontakt med ledende Mænd indenfor Kirken; enkelte Konflikter har man vel set opstaa og blive løst igen, mere eller mindre heldigt, men under alt dette er Livet indenfor Folkekirken i det store og hele gaaet sin sunde og stille Gang uanset disse Konflikter og deres Løsning. Selvfølgelig har Oprettelsen af Menighedsraadene og det, at de bliver adspurgt i vigtige Spørgsmaal, forøget Muligheden for Uoverensstemmelse, men jeg ser ikke rettere end, at det naturlige og ene rigtige vil være, at Ministeren i vigtige Spørgsmaal, særlig saadanne, som er af indre kirkelig Natur, maa lade sig lede af Ønsker hos Menighedsraad og Biskopper, og hvis Enighed ikke kan opnaas ved Forhandling, vil jeg anse det for et Overgreb, for et Brud paa de hidtil respekterede uskrevne Love, om Ministeren alligevel gennem Rigsdagen, hvor han muligvis kan faa Flertal for sit Forslag, vil tvinge Kirken til at acceptere dette imod dens Ønske; man maatte da hellere blive ved de bestaaende Forhold.

Ministeren taler om at faa „Statens Beskyttelse og Indflydelse paa Kirkens indre Liv modificeret, maaske helt ophævet“. At faa Statens Indflydelse modificeret mener jeg maa kunne ske uden Kommission, nemlig derved, at Ministeren følger de af mig omtalte uskrevne Love, men dette synes at falde Ministeren svært. En anden Vej er der naturligvis at gaa, nemlig den, at der paa Rigsdagen gennemføres et Forslag om en Kirkeforfatning — Formen og Størrelsen er i denne Forbindelse ganske ligegyldig —; der maa en Magtfaktor i Ministerens Sted. Men vil Ministeren da gaa med til en saadan Ordning? Jeg er mest tilbøjelig til at tro, at Ministeren helst ser Forholdet mellem Staten og Kirken helt ophævet, hvilket Ministeren jo selv antyder, idet

han udtaler, at han finder det „rimeligt og nærliggende“ at overveje en fuldstændig Adskillelse. Jeg er glad ved, at Ministeren saa klart og utvetydigt udtaler sig om dette det mest brændende Spørgsmaal i denne Sag. Ministeren mener at finde Forstaaelse for sit Ønske om Adskillelse mellem Stat og Kirke ikke alene i sit Parti, hvilket jo er selvfølgelig, men i en Del grundtvigske og indremissionske Kredse. Jeg maa sige, at jeg i Sommerens Løb har været meget lydhør overfor Røster i saa Henseende fra disse kirkelige Kredse, men jeg har kun hørt ganske faa Røster fra dem, der staar som Førere for de store Skarer, udtale sig for en fuldstændig Adskillelse; der er jo altid enkelte, som raaber op, vel nok, fordi de ikke har nogen Hær bagved sig, men deres Røst kan man jo ikke tillægge saa stor Betydning. Jeg har saaledes set kendte grundtvigske Mænd, deriblandt Præster, tale varmt for Bevarelsen af Folkekirken, og ved et stort Møde i Foraaet, hvor de forskellige Fraktioner indenfor Indremission, nemlig det kirkelige Fællesraad, var samlet til Drøftelse af Kirkens Kaar, udtalte man sig vel stærkt for et kirkeligt Udvalgs Nedsættelse, men vel at mærke ud fra den Opfattelse, at man her fik en gunstig Lejlighed til at betrygge Folkekirken Bevarelse, og Indremissions Formand, Pastor Moe, udtalte paa given Anledning, at han var den varmeste Ven af Folkekirken Bevarelse.

Jeg mener derfor, at Ministeren er noget for lystseende, naar han tror at have mange Venner for sin Opfattelse, for Frikirken, indenfor disse Kredse. Men Ministeren kan have Ret i, at man i Øjeblikket indenfor store kirkelige Kredse betragter Statens, i dette Tilfælde den siddende Kirkeministers, Indgriben i Kirkens Forhold som „farlig“ — jeg bruger Ministerens eget Ord. Det kan vist siges med Rette, at den Maade, hvorpaa Ministeren har ladet over et halvt Hundrede Præsteembeder henligge uden at ansætte nye Præster i dem, i høj Grad har vakt Ængstelse i kirkelige Kredse. Man har ikke kunnet begribe, at Ministeren har ladet Embeder staa ubetjent, enkelte endog lige siden afgaaede Minister Appels Tid, saaledes som Kirkeministeren selv i et Interview om dette Spørgsmaal for nylig har fremhævet; man kan ikke forstaa det, naar Menighedsraadsloven kræver, at et Embede efter at være blevet ledigt straks skal opslaaes. En Henvisning til den siddende Kommission om denne Sag synes jeg ikke kan